

طریقہ و ضوئ (حنفی)

شیخ طریقت، امیر اہلسنت، بانی دعوت اسلامی، حضرت علامہ مولانا ابو بلال

محمد الیاس عطار قادری رضوی
کامیاب ترین
العتبات

مکتبۃ المدینہ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيد المرسلين
أما بعد فأعوذ بالله من الشيطان الرجيم بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طريقه وضوء (حنفی)

این رساله را از اول تا آخر مکمل بخوانید، امکان بیشتر بر این است که بسیاری
از اشتباهات شما در نظر خواهد آمد.

فضیلت درود شریف

آقای دو عالم، نور مجسم، شاه بنی آدم صلی الله تعالی علیه وآله وسلم ارشاد
فرموده اند: کسی که در شب و روزی از روی شوق و محبت سه سه بار بر من
درود بخواند بر خداوند حق است که گناه همان شب و روز آن شخص را
ببخشد^(۱).

صلّوا علی الحبيب ! صلی الله تعالی علی محمد

عشق رسول عثمان غنی

صلی الله تعالی علیه وآله وسلم ورضي الله تعالی عنه

باری حضرت سیدنا عثمان غنی رضي الله تعالی عنه در یک جای رسید، آب
خواست و وضو فرمود، بعد با یکایک از رفقاء لبخند می زد و می گفت: می
دانید من چرا لبخند زدم؟ بعداً جواب سؤالش را خودش داد، و فرمود: یکبار
آقای نامدار صلی الله تعالی علیه وآله وسلم در همین جا وضو می فرمود و بعد از
فراغت وضوء لبخند و فرمود: می دانید من چرا لبخند می زنم، صحابه عرض
کردند: والله ورسوله اعلم (الله ورسولش بهتر می دانند) حضرت مصطفی صلی

(۱) الترغیب والترهیب، الترغیب فی إكثار الصلاة علی النبي، ج ۲، ص ۳۲۸، شماره حدیث (۲۳).

الله تعالی علیه وآله وسلّم فرمودند: هنگامی که انسان وضوء می کند باشستن دستها گناهان دست، باشستن صورت گناهان صورت، بامسح کردن سر گناهان سر و باشستن پاها گناهان پا می ریزند^(۱).

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

برادران عزیز اسلامی! مشاهده فرمودید که صحابه کرام هر اداء و هر سنت خیرالانام صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ را دیوانه وار عمل خود می دانستند و همچنین از این روایت نسخه شستن گناه معلوم گردید، الحمدلله در وضوء از مضمضه یعنی شستن دهان، استنشاق یعنی شستن بینی، شستن همه صورت باپلک ها، شستن دستها بهمراه ناخن ها، مسح سر با گوشها و شستن پا تا زیر ناخن های پا همه گناهان می ریزند.

حکایت ریختن گناهان

حضرت عبد الوهاب شعرانی قدس سرّه النورانی می فرمایند: یکبار سیدنا امام اعظم ابو حنیفه رضي الله تعالى عنه در وضوء خانه مسجد جامع کوفه تشریف بردند، جوانی را در حال وضوء گرفتن دیدند که قطرات آب استعمال شده وضویش می ریختند، حضرت امام رضي الله تعالى عنه ارشاد فرمودند: ای پسر! از نافرمانی مادر و پدر توبه کن. آن جوان فوراً عرض کرد: من توبه کردم، در وضوی یک شخص دیگرهم قطرات وضوء می ریختند، آن را هم فرمود: ای برادرم تو از زنا توبه کن، آن شخص عرض کرد: توبه کردم، قطرات وضوی شخص دیگری را دید او را هم فرمود: از شراب نوشی و گوش دادن به ترانه های مبتذل توبه کن. او عرض کرد: من توبه کردم، چونکه سیدنا امام اعظم

(۱) مسند امام احمد بن حنبل، مسند عثمان بن عفان، ج ۱، ص ۱۳۰، شماره حدیث (۴۱۵).

ابوحنیفه را به سبب کشفیاتش عیوب مردم ظاهر می شد؛ لهذا آن حضرت به بارگاه خداوندی دعا کردند که این کشفیات خاتمه گردد، الله عزوجل دعایش را قبول فرمود که پس از آن ریختن گناه وضو کنندگان از نظر امام غائب گشت^(۱).
صلّوا علی الحیب ! صلی الله تعالی علی محمد

تمام بدن پاک شد

خلاصه دو حدیث این است که کسی که بسم الله گفته وضو کرده، تمام بدنش از سر تا پا پاک گردید و کسی که بدون خواندن بسم الله وضو کرد، به همان اندازه از بدنش که آب بر آن رسیده پاک می گردد^(۲).

فضیلت خوابیدن باوضو

در حدیث شریف است که باوضو خوابیدن مثل عبادت در حال روزه داشتن است^(۳).

مرده باوضو شهید است

تاجدار مدینه صلی الله تعالی علیه وآله وسلّم حضرت انس رضی الله تعالی عنه را فرمودند: پسر من! اگر همیشه استطاعت باوضو بودن را داری پس همین عمل را انجام بده؛ زیرا ملک الموت روح آن بنده ای را که در حالت وضو قبض می کند برایش درجه شهادت می نویسد^(۴).

(۱) المیزان الکبری، ج ۱، ص ۱۳۰.

(۲) سنن دارقطنی، کتاب الطهارة، ج ۱، ص ۱۰۸، شماره حدیث (۲۲۸).

(۳) کنز العمال، کتاب الطهارة، الباب الاول فی فضل الطهارة، ج ۹، ص ۱۲۳، الحدیث (25994).

(۴) کنز العمال، کتاب الطهارة، الباب الثاني فی الوضوء، ج ۹، ص 135، شماره حدیث (۲۶۰۶۰).

آقایم حضرت امام احمد رضا خان رحمة الله تعالى عنه می فرمایند: همیشه باوضو بودن مستحب است^(۱).

نسخه حفاظت از مصیبت ها

الله عزوجل حضرت موسی علیه السلام را فرمودند: ای موسی! اگر در حالت بی وضوئی هر مصیبتی بر تو برسد پس خودت خود را ملامت قرار بده. و نیز امام احمد رضا خان می فرمایند: همیشه باوضو بودن سنت اسلام است^(۲).

به نسبت هفت حروف "احمد رضا"

هفت فضایل همیشه باوضو بودن

سیدی حضرت امام احمد رضا خان رحمة الله تعالى عنه می فرمایند: بعضی عارفین فرموده اند: کسی که همیشه باوضو باشد الله تعالی او را مشرف به هفت فضیلت می فرماید:

- (۱) ملائکه رغبت به صحبت او می کنند،
- (۲) قلم نیکی هایش را می نویسد،
- (۳) اعضایش تسبیح می خوانند،
- (۴) تکبیر اولی از دستش نم یروود،
- (۵) از سوی خداوند فرشته های فرستاده می شوند که او را از شر جن و انس محافظت می کنند،
- (۶) سکرات موت بر آن آسان می شود،
- (۷) تازمانی که باوضو باشد در امان الهی است^(۳).

(۱) فتاوی رضویه، ج ۱، ص 702.

(۲) مرجع سابق.

(۳) فتاوی رضویه، ج 1، ص 702، تا 703.

ثواب دو برابر

یقیناً در موقع سردی و بیماری زکام، نزله و درد سر وضو کردن دشوار است مگر بازهم درچنین وقتی که وضو کردن دشوار باشد کسی وضو بکند او را به حکم حدیث دو برابر ثواب میرسد^(۱).

طریقه وضو (حنفی)

رو بطرف قبله کرده در جای بلندی نشستن مستحب است، نیت کردن برای وضو سنت است، نیت ارادة دل را می گویند در دل نیت کرده شود و بزبان گفتن افضل تر هست، پس نیت بزبان اینست که گفته شود: من برای انجام دادن حکم الهی و بدست آوردن پاکی وضو می کنم، بسم الله گفته شود که اینهم سنت است، بلکه اگر بسم الله والحمد لله گفته شود تا وقتی که باوضو باشد فرشته ها برآن نیکی ها می نویسند، اکنون هر دو دست را سه سه بار تا بندها بشوید (شیر را بسته) انگشتان هر دو دست خلال شوند، کم از کم سه سه بار دندانها بسمت راست چپ پائین و بالا مسواک کرده شوند و هر بار مسواک شسته شود. حجة الاسلام امام محمد غزالی رحمه الله فرموده: در وقت مسواک کردن برای قرأت قرآن مجید در نماز و ذکر الله عزوجل نیت پاک کردن دهان بهتر است^(۲). حال با سه مشت آب توسط دست راست سه بار طوری در دهان آب شود که هر بار به هر حصة دهان آب برسد، اگر روزه نبود غرغره هم کرده شود، (هر بار شیر بسته شود) بعد سه مشت آب بادرست راست (هر بار نیم مشت آب کافیسست) سه بار در بینی تا نرمی استخوان، آب برساند و اگر روزه نبود تا بیخ استخوان آب

(۱) ملخصا المعجم الأوسط، ج ۴، ص ۱۰۶، شماره حدیث (۵۳۶۶).

(۲) إحياء العلوم، کتاب أسرار الطهارة، باب آداب قضاء الحاجة، كيفية الوضوء، ج ۱، ص ۱۸۲.

برساند و بادست چپ بینی صاف کرده شود و انگشت کوچک را در سوراخ های بینی ببرد، سه بار همه صورت را طوری بشوید که از آن جایی که عادتاً رشد موهای سر شروع می شود شروع کرده تا زیر چانه و از نرمه یک گوش تا نرمه گوش دیگر در همه جا آب برسد، اگر ریش باشد و احرام نبسته است طوری خلال شود که انگشتان را از طرف گلو داخل نموده بطرف صورت بیرون نماید، بعد اول دست راست را از انگشتها شروع کرده تا بهمراه آرنج سه بار بشوید، بهمین ترتیب بعد دست چپ هم شسته شود شستن هر دو دست تا نصف بازو مستحب است، اکثر مردم در مشتها آب گرفته از بند دست تا آرنج آب را می ریزند از انجام دادن این عمل اندیشه نرسیدن آب به آرنج ها و اطراف دست می باشد، لهذا مطابق طریقه های بیان شده دستها شسته شوند. اکنون احتیاط به پر کردن مشتها از آب و رساندن به آرنجها نیست که اسراف آب می باشد. (الآن شیر آب را بسته) مسح سر بدین ترتیب کرده شود که هر دو انگشت ابهام و دو انگشت شهادت را گذاشته با بهم رساندن سر سه انگشت دیگر دست ها را بر موها و یا پوست پیشانی گذاشته تا آخر سر طوری کشیده شود که کف دستها از سر جدا شوند، بعد از حصه آخر سر کف دستها کشیده شود تا دوباره به پیشانی برسد، دراین زمان انگشتهای شهادت و ابهام با سر نباید تماس بگیرند بعد با انگشتان شهادت سطح داخلی گوشها و با انگشتان ابهام سطح خارجی گوش ها مسح کرده شوند و انگشتان کوچک بداخل سوراخ گوشها برده شوند، و با پشت انگشتان حصه عقب گردن مسح کرده شود، بعضی اشخاص گلو را و آرنج های شسته هر دو دست و ساق دستها را مسح می کنند این سنت نمی باشد قبل از مسح کردن سر بستن شیر آب را بصورت خوب عادت خود قرار دهید، بدون ضرورت شیر را باز گذاشتن یا نیم بستن که آب بریزد گناهست، اکنون اول پای

راست و بعد پای چپ را هر بار از انگشتان شروع تا بالای شتالنگها بلکه تا نصف ساق پا سه بار شستن مستحب است، خلال کردن انگشتان هر دو پا سنت است (در زمان خلال شیر بسته شود) طریقه مستحب اینست که با انگشت کوچک دست چپ خلال انگشت کوچک پای راست شروع و بر انگشت بزرگ تمام شود و باهمین انگشت کوچک دست چپ خلال انگشت بزرگ پای چپ شروع و به انگشت کوچک خاتمه یابد^(۱).

حجة الاسلام امام محمد غزالی رضي الله تعالى عنه فرموده اند: موقع شستن هر عضو این امید را داشته باشید که گناه این عضو من خارج می شود^(۲).
صَلُّوا عَلَيَّ الْحَبِيبُ !
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيَّ مُحَمَّدٌ

بعد از وضوء این دعاء هم خوانده شود

(اول و آخر درود شریف)

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلِي
مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ^(۳)
خدایا من را از توبه کنندگان بساز و
من را در جمله پاکان شامل گردان.

هر هشت دروازه جنت باز می گردند

در حدیث شریف است که کسی که خوب وضو کرد و بعد نگاهش را بسوی آسمان بلند کرد و کلمه شهادت را خواند برایش هر هشت دروازه بهشت باز می شوند از هر کدام که دلش می خواهد داخل شود^(۴).

(۱) عامة كتب.

(۲) ملخص از إحياء العلوم، كتاب اسرار الطهارة، كيفية الوضوء، (۱/۱۸۳).

(۳) جامع ترمذی، ابواب الطهارة، باب فیما یقال بعد الوضوء، ج ۱، ص ۱۲۱، شماره حدیث (۵۵).

(۴) ملخص از صحیح مسلم، كتاب الصلاة، باب الذكر المستحب عقب الوضوء، ص ۱۴۴، الحدیث (۲۳۴).

فضایل خواندن سوره قدر بعد از وضوء

در حدیث مبارکه هست: کسی که بعد از وضوء یکبار سوره قدر را بخواند او از جمله صدیقین هست و اگر دو بار بخواند از جمله شهداء بشمار می رود و اگر سه بار بخواند الله عزوجل در میدان محشر او را با انبیاء اش حشر می فرماید^(۱).

بینایی نظر هرگز کم نمی شود:

کسی که بعد از وضوء بطرف آسمان نگاه کرده سوره انا انزلناه را بخواند ان شاء الله بینایی اش هرگز کم نخواهد شد^(۲).

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

به نسبت چهار حروف لفظ "الله" چهار فرایض وضوء

(۱) شستن صورت،

(۲) شستن هر دو دست با همراه آرنج ها،

(۳) مسح چهارم حصه سر،

(۴) شستن هر دو پا با همراه شتالنگ ها^(۳).

تعریف شستن

معنی شستن هر عضو این است که بر هر حصه آن عضو کم از کم دو قطره آب برسد محض خیس کردن یا مثل روغن با آب چرب کردن یا یک قطره آب رساندن شستن گفته نمی شود، بدین طرز وضوء یا غسل اداء نخواهد شد^(۴).

(۱) کنز العمال، کتاب الطهارة، الفصل الثاني في آداب الوضوء، ج ۹، ص ۱۳۲، الحدیث (۲۶۰۸۵).

(۲) مسائل القرآن، ص ۲۹۱.

(۳) فتاوی عالمگیری، ج ۱، ص ۳.

(۴) مراقی الفلاح معه حاشیة الطحطاوی، ص ۵۷، فتاوی رضویه، ج ۱، ص ۲۱۸.

به نسبت ۱۲ حروف "یا اله العلمین" ۱۲ سنت وضوء

در طریقه وضو حنفی بعضی سنت ها و مستحبات بیان گردیده اند، وضاحت مزید آنرا ملاحظه فرمائید:

- (۱) نیت کردن.
- (۲) خواندن بسم الله اگر قبل از وضوء بسم الله والحمد لله گفته شود تا وقتی که با وضو باشید فرشته ها نیکی ها را می نویسند^(۱).
- (۳) سه بار شستن هر دو دست تا بندها.
- (۴) سه بار مسواک کردن.
- (۵) با سه مشت آب سه بار در دهان آب گرداندن.
- (۶) اگر روزه نباشد غرغره کردن.
- (۷) با سه مشت آب سه بار در بینی آب ریختن.
- (۸) اگر ریش داشته باشد (در صورت نبودن در احرام) آنرا خلال کردن.
- (۹) انگشت های دست و پا را خلال کردن.
- (۱۰) تمام سر را یکبار مسح کردن.
- (۱۱) گوشها را مسح کردن.
- (۱۲) رعایت کردن ترتیب در فرایض یعنی در فرض اعضاء اول صورت بعد دستها را با آرنج ها شستن بعد سر را مسح کردن و بعد شستن پاها و پی در پی وضو کردن یعنی یک عضو تا شستن عضو دیگر خشک نگردد^(۲).

(۱) مجمع الزوائد، کتاب الطهارة، باب التسمية عند الوضوء، ج ۱، ص ۵۱۳، (۱۱۱۲).

(۲) درمختار معه رد المحتار، ج ۱، ص ۲۳۵، فتاوی عالمگیری، ج ۱، ص ۶.

به نسبت ۲۶ حروف "ای شهنشاه مدینه الصلوة والسلام"

۲۶ مستحبات وضوء

- (۱) رو به قبله در جای بلند نشستن.
- (۲) وقت ریختن آب دست را بر اعضاء چرخاندن.
- (۳) با اطمینان وضوء کردن.
- (۴) بر اعضاء وضوء اول آب مالیدن خصوصاً در موقع سردی.
- (۵) در موقع وضو کردن بدون ضرورت از کسی کمک نخواستن.
- (۶) بادهست راست آب را در دهان چرخاندن.
- (۷) بادهست راست آب در بینی بردن.
- (۸) با دست چپ بینی را صاف کردن.
- (۹) انگشت کوچک دست چپ را در بینی بردن.
- (۱۰) با پشت انگشتان پشت گردن را مسح کردن.
- (۱۱) در موقع مسح کردن گوشها انگشت های کوچک خیس شده را در سوراخ های گوشها داخل کردن.
- (۱۲) تکان دادن انگشت در حالیکه آزاد باشد و گمان رفتن آب در زیر آن باشد، اگر محکم باشد حرکت داده شود که رساندن آب در زیر انگشت فرض است^(۱).
- (۱۳) اگر معذور شرعی نباشد قبل از شروع وقت نماز وضو کرده شود.
(احکام تفصیلی این را در صفحات [۲۸] تا [۳۰] همین رساله ملاحظه فرمائید)

(۱) خلاصة الفتاوى، ج ۱، ص ۲۳.

(۱۴) کسی که بطور کامل وضو می کند یعنی طوریکه هیچ جای از رسیدن آب خالی نمانده باشد بازهم آخرین حصه بینی که کنج چشم هاست، بند پاها، کف پاها، حصه عقب پاها، جاهای بین انگشتان و آرنج ها را بطور خاص متوجه بود و برکسانی که بی خیال می باشند فرض است که آن حصه ها را خصوصاً متوجه باشند، چون اکثراً دیده شده که جاهای متذکره خشک مانده اند و این نتیجه بی توجهی می باشد که چنین بی توجهی حرام است و توجه بر آن فرض^(۱).

(۱۵) آفتابه وضو را بسمت چپ بگذارید و اگر باتشت یا دیگ و غیره وضو میکنید آنرا بسمت راست بگذارید.

(۱۶) در وقت شستن صورت برپیشانی طوری آب ریخته شود که حصه بالائی هم شسته شود.

(۱۷) روشنی صورت و دست و پا را توسیع دادن یعنی تا جائیکه آب رساندن فرض است در اطراف آن کمی بیشتر شسته شود مثلاً از آرنج دستها بالاتر تا نصف بازو و پاها از قوزک ها بالا تر تا نصف ساق پا شسته شود.

(۱۸) شستن صورت با هر دو دست.

(۱۹) در شستن دست و پاها از انگشتان شروع کردن.

(۲۰) بعد از شستن هر عضو دست بر آن کشیده قطرات را ریختن تا بر بدن یا لباس نیفتند خصوصاً وقتی که چکیده می شود، زیرا که بر فرش مسجد افتادن قطرات آب مکروه تحریمی است^(۲).

(۲۱) در وقت شستن هر عضو مسح کردن نیت وضو را حاضر داشتن.

(۱) بهار شریعت، حصه ۲، ص ۱۹.

(۲) خلاصه از البحارالرائق، ج ۲، ص ۵۳۰، بهار شریعت، حصه ۲، ص ۲۰.

(۲۲) در ابتداء با بسم الله درود شریف و کلمه شهادت را خواندن.

(۲۳) اعضای وضو را بلاضرورت خشک نکنید، اگر خشک کردید بازهم بلاضرورت کاملاً خشک ننمائید اندکی خیس باشد که در روز قیامت در بین نیکی ها گذاشته می شود.

(۲۴) بعد از وضوء دستها تکان داده نشود که پنکه شیطان است^(۱).

(۲۵) بعد از وضوء برآن حصه شلوار که قریب به ادرارگاه است آب پاشیدن^(۲)، وقت پاشیدن آب را زیر دامن پیراهن پنهان کردن مناسب است، نیز وقت نشستن بلکه همیشه را با دامن یا چادر وغیره پنهان کردن قریب به حیاء است.

(۲۶) اگر وقت مکروه نبود دو رکعت نفل خوانده شود که تحیة الوضوء گفته می شود^(۳).

به نسبت ۱۵ حروف "باوضو بودن ثوابست"

پانزده مکروهات وضوء

(۱) هنگام وضوء بر جای نجس نشستن.

(۲) آب وضوء را بر جای نجس ریختن.

(۳) از اعضای وضوء قطرات در افتابه وغیره ریختن (در وقت شستن صورت در مشت های پر از آب عموماً قطره های آب از صورت میریزند برآن توجه داشته باشید).

(۱) کنزالعمال، کتاب الطهارة، الفصل الثانی فی آداب الوضوء، ج ۹، ص ۱۳۶، الحدیث (۲۶۱۳۳).

(۲) کنزالعمال، کتاب الطهارة، الفصل الثانی فی آداب الوضوء، ج ۹، ص ۱۳۴، الحدیث (۲۶۱۰۱).

(۳) درمختار معه رد المحتار، ج ۱، ص ۲۶۶.

(۴) بطرف قبله تف یا بلغم انداختن یا آب دهان ریختن.

(۵) آب زیاد مصرف کردن (حضرت صدر الشریعه علامه مفتی امجد علی

اعظمی در بهار شریعت فرموده است: در هنگام ریختن آب در بینی نیم مشت

کافی است پس اکنون مشت کامل برداشتن اسراف است).

(۶) آنقدر آب کم مصرف کردن که سنت اداء نگردد (بهر حال شیرآب نه آنقدر

زیاد باز شود که آب بیش از ضرورت بریزد، نه آنقدر کم باز گردد که سنت

اداء نشود بلکه متوسط باشد).

(7) آب بر صورت زدن.

(8) موقع آب بر صورت ریختن فوت کردن آب.

(9) شستن صورت با یک دست که عمل روافض و هندوهاست.

(10) گردن را مسح کردن.

(11) با دست چپ آب در دهان کردن یا در بینی آب بردن.

(12) بادرست راست بینی را تمیز کردن.

(13) از سه نوع آب جدید سر را سه بار مسح کردن.

(14) با آب گرم آفتاب وضو کردن.

(15) لبها یا چشم ها را بزور بستن و اگر کمی از آن خشک بماند وضو نخواهد

شد، ترک کردن هر سنت وضوء مکروه است بهمین ترتیب ترک هر مکروه

سنت است^(۱).

مسئله اهم آب مستعمل

اگر دست يا انگشت شخص بى وضوء مكمل يا ناخن يا آن حصه از بدن كه در وضوء شسته مى شود عمداً يا فراموش کرده در آب کمتر از ده در ده (يعنى صد دست 100/پنجاه و پنج 55 گز/دويست و بيست و پنج 225 دست^(۱)) مثلاً سطل پر از آب يا آفتابه) داخل شود آب مستعمل گرديد و اکنون سزاوار وضوء و غسل نمى باشد، بهمين ترتيب بر كسى كه غسل برآن فرض بود يك حصه ناشسته جشمش بر آب تماس گيرد، پس آن آب براى به كار بردن وضوء و غسل نيست، بلى اگر دست شسته شده يا قسمتى از بدن شسته شده در آب داخل شود اشكالى نخواهد داشت^(۲). (برای آموزش احكام تفصيلی آب مستعمل و وضوء و غسل بخش دوم بهار شريعت را مطالعه فرمائيد).

استفاده کنندگان پان متوجه باشند

آقای من امام اهل سنت، ولی نعمت، عظیم البرکت، عظیم المرتبت، پروانه شمع رسالت، مجدد دین و ملت، حامی سنت، ماحی بدعت، عالم شریعت، پیر طریقت، باعث خیر و برکت حضرت علامه مولانا الحاج الحافظ القاری الشاه امام احمد رضاخان عليه رحمة الرحمن فرموده اند: معتاد بكثرت پان خصوصاً وقتى كه در دندانها اشغال باشد به تجربه فهميده اند كه ذرات ريز و تكه هاى خيلى كوچك پان طورى در اطراف و اكناف دهان جايگزين ميشوند كه در گوشه هاى آخرى دهان و خاليگاه دندانها داخل ميشوند بناءً سه بار بلكه گاهى ده الی دوازده بار دهان با آب شسته شود بازهم تصفيه تام آن كافى نخواهد شد،

(۱) فتاوى مصطفويه، ص ۱۳۹.

(۲) بهار شريعت، حصه ۲، ص ۴۸.

آنها را نه خلال بر آورده می تواند و نه مسواک بدون تکان دادن آب در دهان که آب در سوراخ ها داخل شده و با حرکت دادن زیاد آب ذرات باریک گیر افتاده بتدریج کم کم بیرون خواهند آمد، براین هم اندازه گیری جدیدی نشده است و تصفیه کامل آن مؤکد است.

در احادیث متعدد ارشاد شده است که وقتی که بنده بر نماز ایستاده می شود فرشته دهان خود را بدهان آن نماز گذار میگذارد، آن چیز را که می خواند از دهان او برآمده در دهان فرشته داخل می شود، در آن موقع اگر هر چیزی از غذا در دندانهای نماز گذار بوده باشد ملائکه از آن چنان تکلیف می شود که از هیچ چیز دیگری نخواهد شد^(۱).

حضور اکرم، نور مجسم، شاه بنی آدم، رسول محتشم صلی الله تعالی علیه وآله وسلم ارشاد فرمودند: هنگامی که کسی از شما در شب برای نماز می ایستد لازم است که مسواک بکند؛ چرا که وقتی در نمازش قرأت می کند فرشته دهان خود را بردهانش میگذارد و اگر چیزی از دهان او بیرون شود بدهان فرشته داخل می شود^(۲)، وطبرانی در کبیر از حضرت ابو ایوب انصاری روایت کرده است که برهر دو فرشته بیشتر از آن هیچ چیزی سنگین نخواهد بود که او دوستش را در نماز خواندن ببیند که در دندانهایش خرده های غذا مانده باشد^(۳).

نسخه عظیم مدنی تصوف

حجة الاسلام امام محمد غزالی رحمه الله تعالی علیه فرموده اند: بعد از فراغت وضوء وقتی که شما بطرف نماز متوجه می شوید در اینوقت این تصور باید شد

(۱) فتاوی رضویه جدید، ج ۱، ص ۶۲۵، ۶۲۴.

(۲) کنز العمال، کتاب الطهارة، الفصل الثانی فی آداب الوضوء، ۱۳۸/۹، الحدیث (26173).

(۳) المعجم الكبير، ج ۴، ص ۱۷۷، شماره حدیث (4061).

که بر آن اعضای ظاهری ایکه نظر مردم می افتد آن ظاهراً ظاهر شده مگر بدون پاک کردن دل در بارگاه الهی مناجات کردن خلاف حیاء است؛ چرا که الله عزوجل بیننده دلها هم می باشد بازهم میفرماید: وضوء کنندگان ظاهری این سخن را باید بخاطر داشت که طهارتِ دل توبه کردن و پرهیز کردن از گناهان و اخلاق خوب بر خود اختیار کردن است، شخصیکه دل را از آلودگی گناهان طاهر نکرده فقط بر طهارت ظاهری و زیب و زینت اکتفاء نموده امثال آن مثل آن شخصی است که پادشاه را دعوت کرده و خانه اش را از بیرون خوب تزئین و رنگ و روغن کرده است مگر بداخل خانه هیچ توجهی نداده باشد، وقتی که پادشاه در داخل خانه اش بیاید و آن گندگی ها را ببیند خوشحال خواهد شد یا ناراحت؟ این را هر با شعور خود درک خواهد کرد^(۱).

به نسبت پنج حروف کلمه "صبر کن" پنج احکام

بر آمدن خون از زخم وغیره

(۱) خون، ریم یا زرد آب از جای بر آمده جاری شد و در جریانش قابلیت رسیدن بجای بود که شستن آن در وضوء یا غسل فرض است پس وضوء شکسته است^(۲).

(۲) خون اگر برآمد و دیده شد و جاری نگردید مثل نوک سوزن یا چاقو بجای خورده و از آن خون ظاهر شد یا در وقت خلال یا مسواک کردن یا بانگشت دندان خون شد یا بادندان سیب چیزی دیگری را شکسته بر آن اثر خون ظاهر گردید با انگشت در بینی کرده بر آن سرخی خون آمد مگر آن خون قابل جریان نبود وضو نشکسته است.

(۱) إحياء العلوم، کتاب أسرار الطهارة، ج ۱، ص ۱۸۵.

(۲) درمختار معه رد المحتار، ج ۱، ص ۲۸۶.

(۳) اگر خون جاری شد اما در جائیکه شستن آن در غسل یا وضوء فرض است نرسید مثلاً در چشم دانه ای بود که سر باز کرد بداخل چشم و پخش گردید و بیرون نشد یا خون یا ریم در داخل سوراخ گوش مانده بیرون نگردید در این صورتها وضو نشکسته است.

(۴) زخم بزرگ بوده و رطوبت آن ظاهر است مگر تا زمانیکه جاری نشده وضو نمی شکند.

(۵) خون زخم را بار بار خشک می کرد تا جریان پیدا نکند پس توجه باید کرد که اگر اینقدر خون خشک شده است که اگر خشک نمی شد جاری می گردید، پس وضو شکسته و اگر گمان بر عدم جریان بود نشکسته است^(۱).

از تزریق کردن وضو می شکند یا خیر؟

(۱) از تزریق در گوشت در صورتیکه بمقدار جاری شدن خون بر آمد وضو می شکند.

(۲) از تزریق ورید چون در مرحله اول مقداری خون ببالا کشیده می شود که به اندازه جاری شدن می باشد لهذا وضو می شکند.

(۳) بهمین ترتیب هنگام وصل کردن سرم نیز وضو می شکند چرا که بمقدار جاری شدن خون داخل سرنگ می آید، بلی اگر بالفرض بمقدار جاری شدن خون بداخل سرنگ نیامد وضوء نمی شکند.

(۴) توسط سرنگ برای آزمایش خون برداشته می شود، درین صورت وضو می شکند؛ چرا مقدار آن به اندازه جاری شدن است، همچنین این خون مثل ادرار کثیف می باشد، شیشه پر از این خون هنگام نماز در جیب نباشد.

(۱) ملخص از فتاوی رضویه، ج 1، ص 280.

اشک چشم درد

(۱) اگر به سبب بیماری اشک از چشم جاری شد ناپاک است و وضو را می شکند^(۱)،

افسوس که اکثر مردم از این مسئله واقف نبوده و اشک جاری را که بوسیله زخم از چشم بیرون می آید مثل سایر اشک ها می شمارند با آستین یا دامن پیراهن تمیز کرده لباس را نجس و ناپاک می کنند، از چشم ناپاک را با دستمال یا دستمال مرطوبی که از بابت مرض بیرون می آید ناپاک بوده از آن وضو هم می شکند^(۲).

(۲) رطوبتی که از بدن انسان بیرون آمد و وضو را نشکست ناپاک نمی باشد^(۳)، مثلاً خون یا ریم (چرک) با جاری شدن بیرون نیامد یا کمی قی که دهان پر نباشد طاهر و پاک است.

آبله و زخم زیر پوست

(۱) اگر پوست آبله برداشته شد و آب آن جاری شد پس وضو می شکند و اگر نه خیر^(۴).

(۲) زخم زیر پوست کاملاً درست شده و پوست مرده اش باقیست که در بالای دهان و داخلش خلا موجود است اگر در آن پر از آب گردید و توسط فشار آب بیرون آمد نه وضو می شکند و نه آبش نجس است^(۵). بلی

(۱) الدر مختار معه رد المحتار، ج ۱، ص ۵۵۴.

(۲) همان مرجع.

(۳) ماخوذ از فتاوی رضویه تخریح شده، ج ۱، ص ۲۸۰.

(۴) فتح القدیر، ج ۱، ص ۳۴.

(۵) خلاصه الفتاوی، ج ۱، ص ۱۷.

اگر داخلش کمی نمی از خون وغیره باقیمانده پس هم وضو شکسته و هم آب آن نجس است^(۱).

(۳) اگر در خارش یا ورم رطوبت جاری نبود محض چسبیده بود و بار بار لباس به آن تماس می گیرد هر قدر آلوده باشد بازهم پاک است^(۲).

(۴) در وقت صاف کردن بینی اگر از آن خون بسته بر آمد وضو نمی شکند اما بهتر اینست که وضو کرده شود^(۳).

از استفراغ چه وقت وضو می شکند

قی کردن که دهان پر شود آب یا زرد آب تلخ وضوء را می شکند، اگر استفراغ بدون کوشش و زحمت ایستاده نشد آنرا پری دهان می گویند استفراغ پری دهان مثل ادرار نجس است از قطرات آن محافظت لباس و بدن ضروریست^(۴).

احکام خندیدن

(۱) در نمازیکه دارای رکوع و سجود باشد بالغی قهقهه زد یعنی طوری خندید که اطرافیانش شنیدند در اینصورت وضو و نماز هر دو شکستند، اگر اینقدر خندید که خودش صدایش را شنید نماز فاسد گردید، اما وضو باقیست از لبخند نه نماز فاسد می شود و نه وضو می شکند؛ چرا که در لبخند قطعاً آواز نیست فقط داندانها معلوم می شوند.

(۱) فتاوی رضویه تخریح شده، ج ۱، ص ۳۵۶.

(۲) ماخوذ از فتاوی رضویه تخریح شده، ج ۱، ص ۲۸۰.

(۳) ایضاً، ص ۲۸۱.

(۴) الدر مختار مع رد المحتار، ج ۱، ص ۲۸۹.

(۲) شخص بالغ در نماز جنازه قهقهه زد نماز شکست و وضو باقی است^(۱).
 (۳) علاوه از نماز با قهقهه وضو نمی شکند مگر تجدید وضو مستحب است^(۲)،
 سید و آقای ما حضرت مصطفی صلی الله تعالی علیه وآله وسلّم هیچ وقت
 قهقهه نفرموده اند؛ لهذا ما هم باید سعی کنیم که این سنت را زنده کنیم و **به**
 آواز بلند خنده نکنیم، فرمان مصطفی صلی الله تعالی علیه وآله وسلّم است که:
التبسم من الله تعالی والقهقهة من تبسم از طرف الله عزوجل است
الشیطان. و قهقهه از طرف شیطان است^(۳).

آیا از دیدن ستر وضو می شکند

در عوام مشهور است که از ظاهر شدن زانوها یا ستر خود یا دیگری را
 دیدن وضو می شکند، این کاملاً اشتباهست^(۴)، بلی آداب وضو این است که از
 ناف شروع بهمراه هر دو زانو همه ستر پوشیده شود^(۵)، بلکه بعد از استنجاء فوراً
 باید پوشیده شود که باز داشتن ستر بدون ضرورت ممنوع و روبروی دیگران
 ستر باز کردن حرام است.

وضوی غسل کافی است

وضوئی که برای غسل کرده شده همان کافیهست خواه برهنه غسل شود، بعد
 از غسل دوباره غسل کردن لازم نیست بلکه اگر وضو هم نکرده باشد باز هم

(۱) مراقی الفلاح معه حاشیة الطحطاوی، ص 91.

(۲) مراقی الفلاح معه حاشیة الطحطاوی، ص 84.

(۳) المعجم الصغیر الطبرانی، من اسمه محمد، ج 2، ص 104.

(۴) ماخوذ از فتاوی رضویه شریف جدید، ج 1، ص 352.

(۵) غنیة المستملی، ص 30.

هنگام غسل کردن بر اعضای وضوء هم آب رسیده است؛ لهذا وضو نیز انجام گرفته است، از عوض کردن لباس هم وضو نشکسته است.

خون در تف (آب دهان)

(۱) هنگام تف انداختن از دهان خون برآمد اگر بر تف غالب است که وضوء می شکند ورنه خیر، فهمیدن غلبه اینست که اگر رنگ تف سرخ بود پس خون غالب بوده وضو می شکند این تف سرخ ناپاک هم می باشد، اگر تف زرد بود پس تف بر خون غالب بوده؛ لهذا نه وضو می شکند و نه این تف زرد ناپاک است^(۱).

(۲) از دهان آنقدر خون آمد که تف سرخ شده و بادهان از افتابه یا لیوان آب برداشت، افتابه یا لیوان و همه آب داخل آن ناپاک گردید؛ لهذا در چنین موقعی با مشت ها آب برداشته با احتیاط دهان شسته شود و اینراهم باید احتیاط کرد که قطره های آب دهان بر لباس وغیره نیفتد.

ادرار و استفراغ بچه شیر خوار

(۱) ادرار بچه ایکه یک روز هم شیرخورده باشد مثل ادرار دیگران نجس می باشد^(۲).

(۲) بچه شیر خوار بمقدار پُری دهان شیر قی کرد، اینهم مثل ادرار نجس است. بلی اگر این شیر تا معده نرسیده فقط تا سینه رسیده برگشت این طاهر است نجس نیست^(۳).

(۱) الدر مختار مع رد المحتار، ج ۱، ص ۲۹۱.

(۲) الدر مختار مع رد المحتار، ج ۱، ص ۵۷۴.

(۳) بهار شریعت، حصه ۲، ص ۲۹.

پنج احکام مشکوکیت وضو

- (۱) اگر در اثنای وضو در شستن یک عضوی شک بوجود آمد و اگر این اولین واقعه در زندگیست که باید شسته شود و اگر اکثر شک می کند پس بطرف آن توجه داده نشود و اگر بهمین ترتیب بعد از وضو هم مشکوک گردد به این هم خیلی توجه نباید کرد.
- (۲) شما با وضو بودید اکنون شک آمد که معلوم نیست وضو دارم یا ندارم در این صورت شما با وضو می باشید چرا که وضو از شک نمی شکند^(۱).
- (۳) در صورت وسوسه احتیاطاً وضو گردد احتیاط نشود اتباع شیطان است.
- (۴) یقیناً شما تا آنوقت با وضو می باشید تا که در شکستن وضو چنین یقین نشود که بتوانی قسم بخوری.
- (۵) بخاطر آمد که یک عضوی شسته نشده مگر معلوم نیست که کدام عضو بوده پس پای چپ شسته شود^(۲).

تماس سگ چه خواهد شد

- از تماس سگ لباس ناپاک نمی شود، ولو این که جسم سگ خیس باشد^(۳)، بلی لعاب دهان سگ نجس است^(۴).

(۱) الدر المختار مع رد المحتار، ج ۱، ص ۳۰۹.

(۲) الدر المختار مع رد المحتار، ج ۱، ص ۳۰۹.

(۳) ماخوذ از فتاوی رضویه شریف جدید، ج ۴، ص ۴۵۲.

(۴) الدر المختار مع رد المحتار، ج ۱، ص ۴۲۵.

بیان شکستن وعدم شکستن وضو در اثر خواب

در شکستن وضو از خواب دو شرط است:

(۱) هر دو سُرین خوب جام نباشند.

(۲) در حالتی خوابیده که مانع از خوابِ غفلت نیست.

وقتی که هر دو شرط باهم انجام داده شد یعنی سُرین هم بطور درست جام نبوده و در حالتی خوابیده که مانع از خوابِ غفلت نیست، پس چنین خواب وضو را می شکند، اگر یک شرط انجام گردید و دومی انجام نشد وضو نمی شکند.

ده حالت خواب رفتن که وضو از آن نمی شکند

(۱) طوری نشست که هر دو سُرین بر زمین بوده و هر دو پا یکطرف دراز کشیده

باشند، مثلاً (صندلیء قطار و صندلی اتوبوس هم درین حکم است)

(۲) طوری نشست که هر دو سُرین بر زمین بوده و پاها را با هر دو دست در

حلقه در آورده باشد، خواه دست بر زمین یا چیز دیگری باشد یا سر بر زانو

گذاشته باشد.

(۳) در حالت چهار زانو نشستن خواه بر زمین یا تخت یا چهارپائی وغیره باشد.

(۴) دو زانو راست نشستن.

(۵) بر قاطر یا اسب وغیره زین نهاده سوار شدن.

(۶) بر پشتِ لُخت سوار بودن، مگر این که حیوان بطرف سر بالائی برود یا راه

هموار باشد.

(۷) بر بالش تکیه داده طوری نشست که سُرین جام باشد، اگرچه از

برداشتن بالش بیفتد.

(۸) ایستاده باشد.

(۹) در حالت رکوع باشد.

(۱۰) مطابق سنت طوری که مرد سجده می کند بهمین ترتیب سجده نماید که شکم از ران ها و بازوها از پهلوها جدا باشند.

صورت‌های مذکور چه در نماز باشند یا بیرون از نماز، وضو نمی شکنند و نمازهم فاسد نمی شود، اگرچه قصداً بخوابد، البته اگر کلاً رکنی را در حالت خواب اداء نماید اعاده آن یعنی دوباره اداء کردن ضروریست و اگر در حال بیداری شروع نمود بعد خواب آمد پس آنچه را که در بیداری اداء نموده درست است و بقیه دوباره اداء شود.

آن ده حالت خواب که از آن وضو می شکند

(۱) کف پاها طوری گذاشته باشند که زانوها راست باشند.

(۲) بر پشت دراز کشیده باشد.

(۳) بر شکم دراز کشیده.

(۴) بر پهلوی راست یا چپ دراز کشیده باشد.

(۵) بر یک دست تکیه داده خواب برود.

(۶) نشسته طوری خوابیده باشد که یکطرف افتاده باشد که به سبب آن یک یا هر دو سرین بالا باشند.

(۷) بر پشت لخت سوار بوده و حیوان بطرف پستی پائین می رود.

(۸) شکم بر رانها گذاشته طوری دو زانو نشسته بخوابد که هر دو سرین جام نباشند.

(۹) طوری چهار زانو نشسته باشد که سر بر رانها گذاشته باشد.

(۱۰) طوری که زنها سجده می کنند در همان حالت اندازه سجده خوابیده که شکم بر رانها و بازو بر پهلوها بچسپد

در حالات ذکر شده چه در نماز باشد یا بیرون از نماز وضو می شکنند، بعد اگر در این صورتها قصداً خوابید نماز فاسد می شود و اگر بلا قصد خوابید پس وضو شکسته و نماز باقیست بعد از وضو (با شرایط مخصوصه) بقیة نماز را از همانجائیکه خواب رفته بود می تواند بخواند، اگر شرایط معلوم نبود باید از اول بخواند^(۱).

وضو خانه های مساجد

بعضی اوقات از استفاده مسواک دندانها خون می شوند و تف هم به سبب سرخ شدن نجس و ناپاک می گردد، مگر افسوس که احتیاط نمی شود، وضو خانه های مساجد هم اکثراً کم عمق دارند که بدین سبب قطره های سرخ کسانی که آب دهان را می ریزند بر لباس یا بدن می افتند، همچنان بر فرش پخته حمام منزل در وقت وضو از این هم بیشتر قطرات سرخ می ریزند.

در منزل وضو خانه بسازید

امروز وضو گرفتن با دستشوئی ایستاده رایج گردیده که خلاف مستحب می باشد، افسوس! مردم ساختمان های بزرگ پرآسایش می سازند، اما در آن وضو خانه نمی سازند از برادران اسلامی ای که درد سنت ها را دارند التجا مدنی است که اگر می توانند کم از کم یک وضو خانه کوچک بسازند و در آن این احتیاط ضروریست که فشار شیر آب مستقیم بجای این که بر کف بریزد طوری باید

(۱) ماخوذ از فتاوی رضویه تخریح شده، ج ۱، ص ۳۶۵، ۳۶۶.

نصب شود که بر دهلوان بریزد ورنه مسئله پریدن قطرات خون دندانها خواهد ماند، اگر می خواهید وضو خانه محتاط بسازید از نقشه داده شده قسمت آخر این رساله راهنمایی بدست آورید، در سنگ دستشوئی (WC) در وقت استنجاء کردن عموماً قطرها بسوی شتالنگ پاها می آیند لهذا بعد از فراغت احتیاطاً این قسمت پاها شسته شوند.

طریقه ساختن وضو خانه

مساحت وضو خانه خانگی چهل چهل انچ طول و عرض و ۱۴ انچ بلندی از زمین بالای آن نه ۹ انچ بلندی برای نشستن که عرض آن ده و نیم (1۰/5) انچ و طول آن از یک کناری تا کنار دیگرش یعنی مثل راه پله، فاصله این نشستگاه و دیوار رو برویش ۲۴ انچ بطرف جلو طوری شیب آب ساخته شود که آبرو از ۳/۵ انچ بیشتر نباشد.

جای گذاشتن پاها از مقدار درازی قدم اندکی بیشتر مثلاً کلا (۱۱/۵) انچ باشد در حصه درمیانی هر دو قدم بطرف داخل (۴/۵) انچ شیب آبرو یا زمین طوری برده شود که آبرو از (۳/۵) انچ زیاده نباشد، در تمام شیب آب بلندی گذاشته نشود. شیر مکسچر (L) مانند از آبرو زمین (۳۲) انچ بالا باشد، فشار این آب بر روی شیب آبرو میریزد و برای نجات یافتن شما از خون دندانها بر لباس های تان ان شاء الله عزوجل آسانی خواهد بود، ترمیم معمولی نموده در مساجد روی این ترکیب وضو خانه ساخته می توانید.

به نسبت ده حروف "یا رسول الله"

ده گل مدنی وضو خانه

- (۱) اگر ممکن باشد از نقشه بخش آخر این رساله رهنمائی حاصل کرده در منزل خود وضو خانه بسازید.
- (۲) بدون شنیدن دلایل معمار مطابق نقشه داده شده فرش بالائی (یعنی جای گذاشتن پاها) وضو خانه خانوادگی به اندازه دو انچ شیب دار بگذارید.
- (۳) اگر از یک شیر بیشتر نصب کردید، پس فاصله بین دو شیر را (۲۵) انچ بگذارید.
- (۴) در شیر وضو خانه حسب ضرورت تور پلاستیکی بگذارید.
- (۵) اگر لوله را بیرون دیوار نصب کردید پس حسب ضرورت جای نشستن یک یا دو انچ فاصله داشته باشد.
- (۶) بهتر این است که اول خام کار کرده یک یا چند بار بر آن نشسته وضو کرده بعد از اطمینان، آنرا پخته بسازید.
- (۷) در کف وضو خانه یا حمام وغیره اگر کاشی یا سرامیک می گذارید سعی شود که خیلی صاف نباشند تا احساس خطر لغزش بر آن نشود.
- (۸) بهتر این است که بر وضو خانه موزائیک چار خانه ای یعنی خط دار کار شود تا که امکان لغزش بر آن نباشد.
- (۹) اگر موزائیک خط دار یافت نشد پس جای گذاشتن پاها و شیب بعد از آن کم از کم دو دو انچ سنگی و خوب درشت و گرد ساخته شود تا که ضرورتاً پاها مالیده شوند تا چرک پاها از بین بروند.

(۱۰) کف آشپزخانه، حمام، بیت الخلاء صحن بزرگ و باز، سقف وضو خانه مسجد و درجاهایی که لزوم ریختن و جریان آب می باشد بر کف آن قسمت ها شیب دار آنچه معمار می گوید شما یک و نیم برابر در نظر داشته باشید مثلا اگر معمار بگوید: دو انچ کافی است، شما ۳ انچ بگذارید، آب همه می رود حتی یک قطره هم نمی ایستد، اگر شما به حرف معمار عمل کنید ممکن است شیب برابر نشود، لهذا بر کلام او عمل نمی کنید، ان شاء الله فائده اش را خود شما خواهید دید؛ چرا که مشاهده گردیده اکثر جاها بر کف وضو خانه وغیره آب ایستاده است.

برای کسی که وضویش نمی ایستد و حکم است

(۱) با قطره آمدن، باخارج شدن هوا از عقب، از زخم جاری، بابت مرض اشکی که از درد چشم بیرون می آید، برآمدن آب از گوش، بینی و پستان، رطوبت جاری از دانه ناسور آمدن و از اسهال وضو می شکند، اگر کسی را اینگونه مریضی بطور مسلسل باشد و از شروع تا آخر یک زمان کامل سپری شده که باوضو نماز فرض را اداء نتوانسته است آن شخص شرعا معذورست، با یک وضوء در همان وقت هر چه می تواند نماز بخواند وضویش از این مرض نخواهد شکست^(۱).

(۲) اوقات نماز فرض فوت می شوند ووضوء معذور می شکند، این حکم وقتی واقع می گردد که عذر معذور در دوران وضوء یا بعد از وضوء ظاهر گردد، اگر اینطور نبوده و حدث دیگری هم ملحق نگردیده پس با رفتن وقت نماز

(۱) مراقی الفلاح معه حاشیة الطحطاوی، ص ۱۴۹.

فرض وضو نمی شکند^(۱)، با از بین رفتن وقت نماز فرض وضوء معذور می شکند مثلا کسی در وقت عصر وضو کرده بود پس موقع غروب آفتاب وضویش می شکند و اگر کسی بعد از برآمدن آفتاب وضو کرد تا وقتی که ظهر تمام نشود وضو نمی شکند؛ زیرا تا کنون وقت هیچ نماز فرضی فوت نگردیده^(۲).

(۳) وقتی که عذر ثابت شد پس تا وقتی که در یک زمان کامل نماز یکبار هم همان چیز دیده شود معذور گفته می شود، مثلا از کسی تمام وقت قطره می آید و اینقدر هم مهلت نیافت که وضو نموده فرض را اداء نماید پس معذور گردید، حال در اوقات دیگر اینقدر موقع می یابد که وضو کرده نماز بخواند مگر یک قطرة کوچکی آمد اکنون هم معذورست. بلی اگر یک وقت کامل چنین سپری شد که یکبار هم قطره نیامد پس معذور نگردید، بعد وقتی که اندکی حالت اول برگشت (یعنی همه وقت مسلسل مریض بود) پس معذور گردید^(۳).

(۴) وضوء معذور از چیزی که سبب عذر آن است نمی شکند، بلی اگر چیز دیگری که سبب شکستن وضو می گردد یافته شد پس وضو شکسته است، مثلا شخصی را مرض خارج شدن هوا است، از خارج شدن قطره وضویش می شکند و اگر کسی را مرض خروج قطره باشد، با خارج شدن هوا وضویش می شکند.

(۱) الدر مختار مع رد المحتار، ج 1، ص ۵۵۶.

(۲) الهدایه معه فتح القدیر، ص ۱، ص ۱۶۰.

(۳) فتاوی عالمگیری، ج ۱، ص ۴۱.

(۵) معذور بعد از حدث (یعنی عمل شکننده وضو) وضو کرد و در وقت وضو کردن آن چیزی که سبب آن معذور است مشاهده نمی شود و بعداً همان چیز دیده شد پس وضو شکست. (این حکم در صورتی است که معذور بجای عذرش از بابت علت دیگر وضو کرده بود، اگر بابت عذرش وضو کرد پس در صورت مشاهده عذر بعد از وضو کردن وضویش نمی شکند) مثلاً از کسی که قطره می آمد از آن هوا خارج شد و وقتی که قطره قطع بود وضو کرد و بعد از وضو کردن قطره آمد پس وضو شکست، بلی! اگر وقت وضو کردن قطره جاری بود پس وضو نشکسته است^(۱).

(۶) معذور چنان عذری داشت که از سبب آن لباس نجس می گردد، پس اگر بیشتر از یک درهم نجس گردید و می داند که اینقدر وقت دارم که لباس را بشویم و با لباس پاک نماز بخوانم در آنصورت با لباس پاک نماز فرض است و اگر می داند که نمازها خوانده بعد اینقدر ناپاک می شود، اکنون شستن آن ضروری نیست با این حالت نماز بخواند اگرچه مصلی هم آلوده گردد باز هم نمازش اداء می شود^(۲).

(مسائل تفصیلی وضوء معذور را در حصة 2 بهار شریعت، معلوم نمائید)

هفت متفرقات

(۱) ادرار، غائطه، ودی، مذی، منی، کرم یا سنگ از عقب یا جلو مرد یا زن خارج گردید پس وضو می شکند.

(۱) الدر مختار مع رد المحتار، ج 1، ص ۵۵۷.

(۲) الدر مختار مع رد المحتار، ج 1، ص ۵۵۶. فتاوی رضویه جدید، ج ۴، ص ۳۷۵.

(۲) از عقب مرد یا زن اندکی هوا خارج گردید وضو می شکند^(۱)، اگر از جلو مرد یا زن هوا خارج گردید، وضو نمی شکند.

(۳) از بی هوشی وضو می شکند^(۲).

(۴) بعضی از مردم می گویند که از نام بردن خنزیر وضو می شکند این اشتباه است.

(۵) دوران وضوء اگر هوا خارج شد یا به علت دیگری وضو بشکند پس باید از اوّل وضوء کند، اعضاء که قبلاً شسته شده بود آنهم باطل گردیده است^(۳).

(۶) بی وضو قرآن پاک یا آیه آن را یا ترجمه قرآن پاک با هر زبانی که باشد دست زدن حرام است^(۴).

(۷) آیتی را بدون دست زدن دیده یا زبانی بی وضو خوانده مانعی ندارد.

یا ربّ مصطفی صلی الله تعالی علیه وآله وسلّم ما را از اسراف نجات داده باوضوء شرعی همیشه باوضوئی نصیب فرما!

اسراف آب در وضوء

امروز مردم در وضوء شیر آب را تا آخر باز کرده بی پروا آب مصرف می کنند، حتی بعضی در وضوء خانه آمده اوّل شیر را باز می کنند، بعد آستین ها را بالا میزنند تا آنوقت آب بیفائده ضایع می شود، به همین ترتیب هنگام مسح کردن هم اکثریت شیر را باز می گذارند، ما همه باید از خدا ترسیده و از اسراف

(۱) الدر مختار مع رد المحتار، ج ۱، ص ۲۸۶.

(۲) فتاوی عالمگیری، ج ۱، ص ۱۲.

(۳) ماخوذ از فتاوی رضویه تخریج شده، ج ۱، ص ۲۵۵.

(۴) فتاوی عالمگیری، ج ۱، ص ۳۸.

پرهیزیم، در روز قیامت ذره ذره و قطره قطره حساب خواهد شد در مذمت اسراف چهار احادیث مبارکه را بشنوید و از خوف خداوندی بترسید.

بر نهر جاری هم اسراف

رسول ما محبوب خدا صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بر حضرت سعد رضی اللهُ تَعَالَى عَنْهُ گذر فرمود که او وضوء می کرد، ارشاد فرمودند: این اسراف چه؟ عرض کرد: در وضوء هم اسراف است؟ فرمودند: بلی اگرچه بر نهر جاری هم باشید^(۱).

فتاوی امام احمد رضا رحمة الله تعالى عليه

آقای من اعلی حضرت، امام اهل سنت رحمة الله تعالى عليه تحت این حدیث فرموده اند: حدیث شریف در نهر جاری هم اسراف را ثابت فرمود و اسراف در شرع مذموماً آمده است، آیه کریمه ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ [الأَنْعَامُ : 141] (یعنی بی شک مصرف کنندگان بیجا او را پسند نمی باشد) مطلق است پس این اسراف هم مذموم و ممنوع می باشد بلکه خود اسراف در وضوء به صیغه نهی آمده و نهی مفید تحریم^(۲). (یعنی در وضوء حکم نهی اسراف آمده است، و در حقیقت حکم ممانعت تحریمی را فائیده می دهد)

حضرت مفتی احمد یار خان نعیمی رحمة الله تعالى عليه تحت آیه کریمه که قبلاً ذکر شده است تفصیل اسراف را بیان فرموده اند:

در جای ناجائز خرچ کردن هم مصرف بیهوده است و تمام اموال خود را خرچ کردن و آل و عیال خود را فقیر ساخته اینهم بیهوده می باشد، بیش از

(۱) سنن ابن ماجه، کتاب الطهارة، باب ماجاء في القصد في الوضوء، ج ۱، ص ۲۵۴، الحدیث ۴۲۵.

(۲) فتاوی رضویه تخریج شده، ج ۱، ص ۷۳۱.

ضرورت هم مصرف کردن بیهوده است لهذا اعضای وضو را بلا اجازت شرعی چهار بار شستن هم اسراف گفته شده است^(۱).

اسراف مکن

حضرت عبد الله ابن عمر رضي الله تعالى عنهما فرموده اند، محبوب خدا صلی الله تعالى عليه وآله وسلم شخصی را در حال وضو کردن دیدند، فرمودند: اسراف مکن، اسراف مکن^(۲).

اسراف کار شیطانی است

از حضرت انس رضي الله تعالى عنه روایت است که: در وضو ریختن آب زیاد خیری نیست و این عمل از طرف شیطان است^(۳).

قصر سفید در جنت را خواستن چگونه؟

حضرت عبد الله ابن مغفل رضي الله تعالى عنه از پسرش این گونه دعا خواستن را شنید که الهی من از تو قصر سفید سمت راست را می خواهم وقتی که در جنت داخل می شوم، پس فرمود: ای پسر من از خدا بهشت را بخواه و از جهنم پناه او را بخواه، من از رسول الله صلی الله تعالى عليه وآله وسلم شنیدم که فرمود: درین امت قومی است که در وضو و دعا از حد تجاوز می کند^(۴).

(۱) نورالعرفان، ص ۲۳۲.

(۲) سنن ابن ماجه، کتاب الطهارة، باب ماجاء في القصد في الوضوء، ج ۱، ص ۲۵۴، الحدیث (424).

(۳) کنز العمال، کتاب الطهارة، الفصل في محظورات الوضوء، ج ۹، ص ۱۴۴، رقم (۲۶۲۵۵).

(۴) سنن أبي داؤد، کتاب الطهارة، باب الإسراف في الماء، ج 1، ص ۶۸، شماره حدیث (۹۶).

برادران عزیز اسلامی! مفسر شهیر حضرت مفتی احمد یار خان نعیمی رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ در تحت این حدیث می فرماید: تجاوز در دعا یعنی از حد گذشتن این است که تعیین سخنی گردد که ضرورت آن نبوده مثل دعای آن صاحبزاده که در بالا ذکر شد، فردوس (که از همه بهشت اعلیٰ است) خواستن آن بهتر است که در آن تعیین شخصی نبوده، نوعی تقرر هست، حکم این داده است، در وضو گذشتن از حد بدو^۲ قسم شده می تواند،^(۱) بجای سه بار شستن در تعداد حد آن گذشتن و (۲) زیادتی در حد اعضاء مثل این که پاها را تا زانو شستن و دستها را تا زیر بغل که این هر دو عمل ممنوع اند^(۱).

بد کردی ظلم کردی

یک اعرابی در خدمت اقدس حضور اکرم صلی اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم حاضر شده دربارهٔ وضوء سوال کرد، حضور اقدس صلی اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم عملاً وضو کردن را به او آموخت طوری که هر عضو را سه بار شست، بعد فرمودند: وضو بدین ترتیب می باشد، پس اگر از این بیشتر یا کمتر کند بد کرد و ظلم کرد^(۲).

بطور عملی وضو را بیاموزید

برادران عزیز اسلامی از حدیث فوق معلوم شد که برای آموزش دادن بطور عملی خود کرده دیگران را نشان دادن از سنت ثابت است، مبلّغین را لازمست که براین عمل کرده بدون اسراف حسب ضرورت آب را باز کرده اعضاء را سه بار شسته وضو کرده برادران اسلامی را نشان دهید، بدون ضرورت شرعی

(۱) مرآة، ج ۱، ص ۲۳۹.

(۲) سنن نسائی، کتاب الطهارة، باب فرض الوضوء، الإعتداء فی الوضوء، ص ۲۰۹۵، الحدیث (۱۴۰).

عضوی را هرگز چهار بار نشوئید، بدین صورت توجه داشته باشید، بعد بمیل خود کسی که اصلاح خود را می خواهد او هم وضو کرده مبلّغ را نشان دهد و اشتباهات خود را از بین ببرد، در قافله های مدنی دعوت اسلامی برای تربیت سنت ها در صحبت عاشقان رسول صلی الله تعالی علیه وآله وسلّم این احکام دینی بطریق احسن انجام شده می تواند، حتماً و ضرورتاً بطور درست وضو کردن را بیاموزید، این خیلی مشکل خواهد بود که در یک وقت ناچیز از مطالعه طریقه وضوء بطور صحیح وضو کردن را آموخت پس باید بار بار تمرین عملی گردد.

اسراف آب مسجد و مدرسه

آب وضو خانه های مسجد و مدرسه در حکم وقفست، در حکم این و آب منزل فرق وجود دارد، کسانی که در وضو خانه مسجد آب را بطور بی دردی و بی احساسی باز می کنند چنانچه به سبب غفلت و جهالت در وضو بلاضرورت اعضا را بیش از سه بار می شویند آنها باید به این فتوی مبارکه خوب فکر فرمایند، از خوف خدا بترسید و توبه کنید، امام اهل سنت حضرت شاه احمد رضا خان علیه رحمة الرحمن می فرماید: اگر از آب وقف وضو کرد، پس مصرف زیاد آب بالاتفاق حرام است؛ چرا که در این مورد مصرف زیاد اجازه داده نشده و آب مدارس هم از همین نوع می باشد فقط برای اشخاصی وقف گردیده که بطور شرعی وضو می نمایند^(۱).

برادران عزیز اسلامی اگر کسی نمی تواند خود را از اسراف نجات دهد، آنرا لازمست که از آب مملوکه خود یعنی (از ملکیت خودش) مثلاً از آب خانه اش وضو کند معاذ الله مقصد این نیست که اسراف آب شخصی آزاد است بلکه در

(۱) فتاوی رضویه تخریج شده، ج ۱، ص ۶۵۸.

خانه هم خوب تمرین کرده وضو شرعی را بیاموزد تا که از سبب اسراف آب مسجد مرتکب حرام نگردد.

به نسبت هفت حروف "احمد رضا" از طرف

اهام احمد رضا رحمه الله هفت تدابیر نجات از اسراف

(۱) بعضی اشخاص در مشت ها طوری آب می ریزند که بیهوده می رود حالانکه هر چه ریخت بیهوده رفت؛ لهذا احتیاط لازم است.

(۲) پر کردن هر مشت ضروری نیست بلکه برای هر کاری که بر میدارید بهمان اندازه بردارید، مثلا در بینی تا نرمی استخوان آب رساندن مشت پُر لازم نیست، نصف هم کافیهست، بلکه مشت پر برای شستن دهان هم ضروری نیست.

(۳) لوله آفتابه باید متوسط باشد یعنی نه آنقدر تنگ که آب دیر بیاید و نه آنقدر گشاد که بیش از حاجت بریزد، فرق آن طوری معلوم می شود که در ظرفی آب برداشته وضوء شود که زیاد مصرف می شود نه چنین لوله گشاده باشد که از آن آب زیاد ریخته باعث مصرف زیاد می باشد اگر آفتابه دارای چنین لوله گشاده بود احتیاط باید کرد که باهمه لوله نریزد بلکه باریک. (در باز کردن شیر نیز همین نکات را در نظر داشته باشید).

(۴) قبل از شستن اعضاء دست خیس شده بر آن بکشید که آب زود تر بر آن می چرخد و آب کم عمل آب بسیار را می کند، خصوصا در فصل سرما بر آن بیشتر احتیاج است؛ زیرا که درمیان اعضاء خشکی می باشد و جریان آب درمیان جای خالی می گذارند، چنانچه مشاهده گردیده.

(۵) اگر بر ساق دستها مو باشد تراشیده شود که بودن آن آب زیاد می خواهد و از تراشیدن مو سخت می شود و تراشیدن بادستگاه بهتر است که خوب صاف می کند و از همه بهتر و افضل نوره است (نوره یکنوع پودر صاف کننده مو است) که در آن اعضاء این از سنت ثابت، چنانچه ام المؤمنین ام سلمه می فرمود: وقتی که رسول الله صلی الله تعالی علیه وآله وسلم نوره استعمال می فرمود برستر مقدس بادت مبارک خود می زدند و در جاهای دیگر بدن ازواج مطهرات رضی الله تعالی عنهن می زدند و اگر چنین نکردید پس قبل از شستن با آب خوب خیس کرده که همه موها بخوابند ورنه در بیخ موهای ایستاده آب رسیده و بر نوک آنها نرسید وضو نخواهد شد^(۱).

(۶) اگر با آفتابه بردست و پا آب بریزد پس از ناخنها تا آرنج دست یا تا بالای شتالنگ پاها بطور پی در پی بریزد که در یکبار در هر جا بریزد وقتی که آب می ریزد و دستها آهسته تکان داده شود پس مکرر در یکجا آب می ریزد که درین صورت اسراف بوجود می آید.

(۷) بعضی اشخاصی چنین می کنند که از ناخن تا آرنج یا تا شتالنگ پاها آب ریخته سپس دوباره و سه باره بطرف ناخن می برند، دست را توقف نداده و آب را جاری گذاشه چنین نباید کرد که در عوض سه بار بلکه پنج بار می شود که هر بار تا آرنج یا تا شتالنگ پاها آورده آب جلو گیری شود و دست متوقف را تا ناخن ها برده و از آنجا دوباره ریختن آب را شروع کنید که سنت این است که از ناخن تا آرنج یا تا غوزک پا آب بریزد نه عکس آن (یعنی از آرنج یا شتالنگ بطرف ناخن آب بردن سنت نیست) قول جامع این است که از سلیقه کار گرفت، امام شافعی رحمه الله تعالی علیه چه خوب فرموده اند:

(۱) سنن ابن ماجه، کتاب الأدب، باب الإطلاء بالنورة، ج ۴، ص ۲۲۵، شماره حدیث (3751).

باسلیقه بالا کن که کمی هم کافی خواهد بود و از بد سلیقگی خیلی زیاد هم کفایت نخواهد کرد^(۱).

برای نجات از اسراف ۱۴ گل مدنی

(۱) تا امروز هر اندازه اسراف ناجائز انجام داده از آن توبه کرده برای نجات آینده بسیار کوشش باید کرد.

(۲) غور و فکر باید کرد که چنین حالتی متعین گردد تا وضو و غسل هم مطابق سنت انجام گردد و آب هم کمتر مصرف گردد باید در ترس این بود که در روز قیامت حساب و کتاب ذره ذره و قطره قطره خواهد شد.

(۳) در وقت وضو کردن شیر آب را با احتیاط باز کنیم، موقع وضو در صورت ممکنه یک دست بر سر شیر آب گذاشته و هنگام انجام ضرورت بار بار شیر را باید بست.

(۴) اگر با آفتابه وضو گردد نسبت به شیر آب کمتر مصرف خواهد شد، برای کسی که ممکنه باشد با آفتابه وضو نماید، اگر بدون شیر گذاره نشود پس در صورت ممکنه این هم شده می تواند که در شستن اعضائی که آسانی باشد آنرا با آفتابه بشوئید، گرچه باشیرهم وضو کردن جائز است مگر به هر صورت از اسراف باید نجات یافت.

(۵) در موقع مسواک، مضمضه، غرغره، صاف کردن بینی خلال ریش و انگشتان دست و پا و مسح کردن سریک قطره هم بی هوده نریزد این عادت بستن شیر را بصورت خوب عادت خود قرار دهید.

(۱) از افادات فتاوی رضویه جدید، ج ۱، ص ۷۶۵ تا ۷۷۰.

(۶) بالخصوص در هنگام سردی وضو یا غسل کردن، همچنان برای شستن ظرف و لباس وغیره بخاطر حصول آب گرم بجای باز کردن آب سردی که در لوله ذخیره گردیده قبلاً ترتیب برداشتن آب را در ظرفی باید در نظر داشت.

(۷) برای شستن دست یا صورت هنگام استفاده از صابون آب با احتیاط مصرف گردد مثلاً برای شستن دستها در مشت ها چند قطره آب ریخته صابون را برداشته کف ساخته شده می تواند، اگر قبلاً صابون را در دست گرفته آب می ریزید درین صورت آب بسیار مصرف می شود.

(۸) بعد از استفاده صابون را در جابابونی بگذارید که در آن آب اصلاً نباشد عمداً در آب گذاشته نشود که صابون نرم شده از بین می رود بر روی دستشوئی هم صابون را نگذارید که از سبب آب نرم و ضایع می گردد.

(۹) آبی که در لیوان بعد از نوشیدن باقیمانده و نیز بعد از خوردن غذا و آبی که در پارچ وغیره باقی مانده است بجای این که آن را بر زمین بریزید، دوباره آن را در فلاکس بریزید.

(۱۰) در موقع شستن لباس، ظرف و فرش حتی لیوان چایخوری یا یک قاشق هم امروزه آن قدر ریختن آب زیاد بدون ضرورت رواج است که آتش در دل می افتد اما انسان آن را در نظر ندارد، ای کاش حرفم در دلها فرو می نشست.

(۱۱) در اکثر خانه ها خواهی نخواهی شب و روز لامپ ها روشن و پنکه ها همچنین بعد از انجام حاجت خاموش کردن لامپ ها و پنکه وغیره را عادت کنید، ما همه از حساب آخرت ترسیدن و در هر معامله نجات یافتن از اسراف لازمی است.

(۱۲) در استنجا خانه باید از آفتابه استفاده کرد که در طهارت آب فواره بیشتر مصرف می شود و اکثر پاها هم آلوده می شوند لازم است که هر یکی بعد از رفع حاجت آفتابه آب برداشته کمی در اطراف سنگ دستشوئی بریزید بعد اندکی از بالا داخل سوراخ آن هم بریزید ان شاء الله بدبوئی و میکروب از بین می رود، در تانکر فشاری آب بیشتر مصرف می شود.

(۱۳) آبی که از شیر بصورت قطره می ریزد فوراً راه حل آن را پیدا کنید ورنه آب زیاد ضایع خواهد شد، بسا اوقات از لوله های مساجد و مدارس قطره ها می ریزند اما دلسوزی دیده نمی شود، نگهبانان باید مسئولیت خود را درک کرده برای بهتری آخرت خود باید فوراً در این مورد ترکیبی در نظر بگیرد.

(۱۴) در خوردن غذا، نوشیدن چای یا دیگر مشروبات، خوردن میوه و غیره خوب احتیاط فرمائید تا که هر دانه، هر ذره غذائی و هر قطره استفاده گردد.

یاربّ مصطفی صلی الله تعالی علیه وآله وسلّم ما را از اسراف نجات داده و همیشه اوقات وضو شرعی را نصیب ما بفرما.

آمین بجاه النبی الامین صلی الله تعالی علیه وآله وسلّم.